

استخدام (اصول)

به ذکر لفظ عام و اراده بعض افراد **عام** از **ضمیر** رجوع کننده به آن استخدام می‌گویند.

فهرست مندرجات

۱ - توضیح اجمالی

۲ - پانویس

۳ - منبع

توضیح اجمالی

استخدام آن است که از **مرجع ضمیر**، یک معنا و از خود **[ضمیر]**، معنای دیگری اراده شود؛ به بیان دیگر، استخدام در جایی است که در کلام، عامی ذکر و به دنبال آن ضمیری به صورت **متصل** یا **منفصل** آورده شود که طبق قرائن خاص، این ضمیر به بعضی از افراد عام برگردد، نه به همه افراد عام؛ برای مثال، در **[آیه شریفه: (وَالْمُطَلَّاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ... وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكِ...)]**؛ «و زنان طلاق داده شده، باید مدت سه پکی انتظار کشند... و شوهرانشان اگر سر آشتی دارند، به باز آوردن آنان در این (مدت) سزاوار ترند...».

[۱] بقرة/سوره ۲، آیه ۲۲۸.

، از یک سو لفظ «المطلقات» عام است و شامل «رجعیت» و «باینات» می‌شود و از سوی دیگر، **اجماع** قائم شده بر این که ضمیر «هن» در «بعولتهن»، تنها به مطلقات رجعیه، بر می‌گردد نه به همه مطلقات، اعم از **رجعیه** و **باین**.

در این مورد که آیا عود ضمیر به بعضی از افراد عام، موجب تخصیص عام قبلی می‌شود یا نه، میان علما اختلاف است.

[۲] آخر ندر اسانی، محکظم بن حسین، کفایة الاصول، ص ۲۳۲.

[۳] مظفر، محیرضا، اصول الفقه، ج ۱، ص ۱۵۵.

پانویس

۱. ↑ بقرة/سوره ۲، آیه ۲۲۸.

۲. ↑ آخر ندر اسانی، محکظم بن حسین، کفایة الاصول، ص ۲۳۲.

۳. ↑ مظفر، محیرضا، اصول الفقه، ج ۱، ص ۱۵۵.

منبع

فرهنگنامه اصول فقه، تدوین توسط مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی، ص ۱۵۸، برگزفته از مقاله «استخدام».

رده‌های این صفحه: **احوال لفظ** | **مباحث الفاظ**